

Anna Kobińska

Katedra Ekonomiki i Organizacji Agrobiznesu
Akademia Rolnicza w Lublinie

Sytuacja dochodowa gmin województwa lubelskiego w latach 1999–2005

Wstęp

Województwo lubelskie jest regionem typowo rolniczym, co wynika z czynników geograficzno-przyrodniczych, a jego cechą charakterystyczną jest niski poziom rozwoju gospodarczego. Potencjał ekonomiczny i gospodarczy województwa od dawna uzależniony jest od ukształtowanego przez dziesięciolecia podziału Polski na A i B. W regionie brakuje silnych ośrodków gospodarczych, a cztery miasta na prawach powiatu (Biała Podlaska, Chełm, Lublin i Zamość) nie odgrywają większej roli w gospodarce kraju. Można mieć nadzieję, że sytuacja ta zmieni się po przyłączeniu Polski do strefy Schengen, gdyż wschodnia granica kraju stała się granicą Unii Europejskiej.

Województwo lubelskie od 1999 r. jest jednym z 16 dużych województw Polski i podzielone jest na 20 powiatów. Spośród 209 gmin województwa 16 zaliczanych jest do kategorii miast, 20 do miast-gmin, a 173 do gmin wiejskich. Duża liczba tych ostatnich gmin wiejskich istotnie wpływa na sytuację gmin całego województwa.

Przedmiotem opracowania jest przedstawienie i analiza dochodów, jakimi dysponowały gminy województwa lubelskiego w latach 1999–2005, od początku funkcjonowania trójstopniowej struktury jednostek samorządu terytorialnego. Przedmiotem szczególnego zainteresowania jest sytuacja gmin wiejskich na tle pozostałych typów gmin. Gminy wiejskie często znajdują się w o wiele gorszej sytuacji gospodarczej i finansowej niż pozostałe gminy, mając przy tym znacznie większe potrzeby związane z wydatkami na realizację zadań, związanych przede wszystkim z podnoszeniem poziomu życia mieszkańców. Sytuacja finansowa gmin wiejskich w tym okresie pogarszała się również w wyniku niekorzystnych dla nich zmian w ustawodawstwie.

Dochody gmin, ich dynamika i struktura

Od 1999 r. gminy województwa lubelskiego osiągały najniższy dochód przypadający na 1 mieszkańca spośród gmin wszystkich województw w kraju. Pomimo niemal dwukrotnego wzrostu tych wartości w ciągu siedmiu lat gminy województwa lubelskiego należały do najbiedniejszych gmin w kraju. W najkorzystniejszej sytuacji były miasta, gdyż ich dochody na 1 mieszkańca były zbliżone do wartości tych dochodów dla miast w kraju. Najniższe dochody na jednego mieszkańca osiągały miasta-gminy. Dochody gmin wiejskich były w większym stopniu zbieżne z wartościami średnimi dla gmin województwa.

Tabela 1

Wielkość dochodów ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca gmin województwa lubelskiego i w Polsce w latach 1999–2005 (w zł)

Lata		Gminy razem	Miasta	Miasta- -gminy	Gminy
1999	województwo	981	1016	984	968
	Polska	1191	1084	1084	1091
2000	województwo	1064	1103	1054	1053
	Polska	1272	1157	1148	1176
2001	województwo	1153	1187	1140	1144
	Polska	1371	1647	1248	1266
2002	województwo	1250	1245	1228	1256
	Polska	1372	1348	1352	1402
2003	województwo	1342	1364	1311	1342
	Polska	1424	1400	1393	1463
2004	województwo	1473	1494	1433	1475
	Polska	1591	1562	1559	1633
2005	województwo	1669	1682	1656	1668
	Polska	1808	1763	1778	1856

Źródło: Wykonanie budżetów jednostek samorządowych woj. lubelskiego w latach 1999–2005, Regionalna Izba Obrachunkowa w Lublinie.

Gminy województwa lubelskiego w badanym okresie były w większym stopniu uzależnione od zasilania z budżetu państwa. Zmiany struktury ich dochodów wskazują na powolną poprawę w tym zakresie. Chociaż różni się ona od struktury dochodów gmin w kraju, to można zauważyć pewne pozytywne tendencje w zakresie wielkości dochodów własnych. Miasta w ciągu siedmiu lat, po początkowym obniżeniu wartości, osiągnęły poziom ponad 55% dochodów własnych w dochodach ogółem. Miasta-gminy wróciły do poziomu niemal 40% dochodów

własnych w dochodach ogółem. Zdecydowanie mniej korzystnie przedstawia się struktura dochodów gmin wiejskich, dla których udział dochodów własnych w dochodach ogółem obniżył się do poziomu niespełna 32%. Wpływ na to zjawisko miało niewątpliwie wprowadzenie w życie nowego sposobu finansowania jednostek samorządowych.

Tabela 2

Zmiany w strukturze dochodów gmin województwa lubelskiego w latach 1999–2005 (w %)

Dochody własne	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gminy w kraju	54,6	52,5	52,1	46,3	47,3	48,2	48,7
Gminy woj. lubelskiego	40,7	38,2	37,5	34,9	36,7	37,0	38,2
w tym: miasta	55,2	53,5	52,9	51,3	52,2	54,7	55,2
miasta-gminy	39,5	35,9	35,4	33,1	34,0	37,4	39,6
gminy	35,9	33,4	32,5	29,9	32,1	30,9	32,2
Dotacje celowe	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gminy w kraju	11,7	13,7	11,7	12,4	10,5	12,5	16,2
Gminy woj. lubelskiego	13,2	15,6	13,5	15,1	12,3	12,8	17,3
w tym: miasta	12,9	15,2	13,0	14,2	12,3	13,4	16,6
miasta-gminy	14,4	17,2	15,2	17,1	15,2	13,3	17,4
gminy	12,7	15,8	13,3	14,9	11,6	12,5	17,5
Subwencja ogólna	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gminy w kraju	33,6	33,7	36,2	41,3	42,2	39,3	35,1
Gminy woj. lubelskiego	46,3	46,0	49,0	50,0	51,1	50,3	44,6
w tym: miasta	31,9	31,2	34,1	34,5	35,5	31,9	28,2
miasta-gminy	43,0	47,0	49,5	49,8	50,8	49,3	42,9
gminy	51,4	50,9	54,2	55,2	56,3	56,6	50,3

Źródło: Jak w tabeli 1.

Poziom dotacji w dochodach gmin w kolejnych latach wykazywał wahania pomiędzy 12 a 15%, a w 2005 r. wzrósł do poziomu 17%. Udział dotacji w dochodach miast-gmin był wyższy o około 2 pkt procentowe niż w pozostałych typach gmin.

Udział subwencji w dochodach gmin województwa lubelskiego przewyższał średnią wartość tego udziału dla gmin kraju nawet o ponad 10 pkt procentowych. Najbardziej uzależnione od subwencji ogólnej były gminy wiejskie.

Realnie dochody gmin systematycznie rosły w realnym ujęciu o kilka procent rocznie, natomiast dynamika dochodów własnych nie była już tak stabilna. Realne dochody własne gmin zaczęły wzrastać dopiero od 2003 r.

Tabela 3

Dynamika realna dochodów ogółem i dochodów własnych gmin województwa lubelskiego w latach 1999–2005 (w %)

Dochody ogółem	2000/1999	2001/2000	2002/2001	2003/2002	2004/2003	2005/2004
Razem gminy	98,38	102,79	106,52	104,5	106,2	111,2
Miasta	98,48	102,03	103,04	104,5	106,1	110,6
Miasta-gminy	97,03	102,67	105,77	103,0	105,8	113,5
Gminy	98,66	103,09	107,91	104,8	105,5	111,0
Dochody własne						
Razem gminy	91,75	100,66	99,21	104,47	106,26	115,1
Miasta	95,17	100,77	99,86	104,51	106,07	111,4
Miasta-gminy	86,53	105,56	98,91	102,99	105,82	120,3
Gminy	91,24	100,34	98,81	104,78	106,43	116,0

Źródło: Jak w tabeli 1.

Dochody własne gmin

Dochody własne są głównym źródłem dochodów gmin, choć ich udział w strukturze dochodów stale się obniża. Główną część dochodów własnych stanowiły dochody podatkowe, a przede wszystkim dochody z podatków i opłat samorządowych, które są podstawowym składnikiem dochodów własnych i stanowią blisko 20% dochodów ogółem gmin, a w strukturze dochodów własnych w badanym okresie ich udział systematycznie rósł do ponad 50%, co było zdecydowanie korzystną tendencją. Najbardziej korzystne relacje pomiędzy dochodami z podatków i opłat samorządowych a poziomem dochodów ogółem widoczne są w miastach. Gminy wiejskie, posiadając jak wszystkie gminy pewien zakres władztwa podatkowego, w ramach własnej polityki podatkowej mogą w pewnym zakresie kształtować poziom dochodów uzyskiwanych z tych podatków [Borodo 2004], nie mogą jednak uzyskiwać dochodów tak wysokich jak w gminach miejskich, co jest uzależnione od poziomu dochodów z tytułu podatku od nieruchomości, stanowiącego główną część dochodów podatkowych.

Udziały w podatkach dochodowych będących dochodem budżetu państwa były dla gmin województwa ważnym źródłem dochodów własnych. Ich udział

w dochodach gmin województwa był jednak niższy od dochodów z tego tytułu w gminach kraju o około 4 pkt procentowe [Zeszyty Problemowe 2006]. Ich udział w strukturze dochodów gmin obniżył od niemal 14% w 1999 r. do 8% w 2002 r., a w kolejnych latach tylko nieznacznie wzrósł, pomimo zwiększenia udziałów procentowych w tych podatkach przysługujących gminom. Obniżenie udziału tych dochodów w dochodach ogółem i w dochodach własnych odzwierciedlało spadek znaczenia zarówno dochodów z podatku dochodowego od osób prawnych, jak i dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych. Największe znaczenie dochody z podatków dochodowych miały w miastach, gdzie od 2004 r. wyraźnie widoczne było zwiększenie roli tego źródła dochodów w wyniku podniesienia wartości udziałów przekazywanych na rzecz gmin. W miastach-gminach i gminach wiejskich znaczenie udziałów z podatków dochodowych w dochodach ogółem stale się obniżało do końca 2003 r., a w kolejnych latach udział ten wzrósł o 2 pkt procentowe w miastach-gminach i około 1,5 pkt procentowego w gminach wiejskich. Najbardziej niekorzystna sytuacja w zakresie udziałów dochodów z podatków dochodowych widoczna jest w gminach wiejskich, gdzie w wyniku wprowadzonych zmian udział dochodów z podatku od osób fizycznych w strukturze dochodów ogółem obniżył się o około 5 pkt procentowych.

Udział dochodów z majątku gmin województwa w dochodach ogółem gmin w ciągu badanego okresu utrzymywał się na dość stałym poziomie. Najbardziej korzystna struktura dochodów w tym zakresie występowała w miastach, gdzie udział dochodów z majątku w dochodach ogółem był wyższy od średniej w województwie o 2–3 pkt procentowe. Udział dochodów majątkowych w dochodach ogółem miast-gmin był w ciągu badanego okresu bardzo zbliżony do średnich wartości tego wskaźnika dla gmin w województwie, ale w tych gminach dochody uzyskiwane z majątku w ciągu siedmiu lat bardziej straciły na znaczeniu niż w innych typach gmin. Dla gmin wiejskich, w porównaniu do pozostałych typów gmin, struktura dochodów ogółem w zakresie dochodów z majątku przedstawiała się najmniej korzystnie. Gminy te w niewielkim stopniu wykorzystywały swój majątek do osiągania dodatkowych dochodów, co przekładało się na niski, nieprzekraczający 2%, udział tych dochodów w strukturze dochodów ogółem gmin.

Pozostałe dochody własne w dochodach gmin stanowiły dość stały udział w dochodach ogółem, przy wahaniach w kolejnych latach o około 1 punkt procentowy. We wszystkich typach gmin udział ten był podobny i zbliżony do wartości średnich dla gmin województwa lubelskiego. W gminach wiejskich udział ten był minimalnie wyższy niż w miastach i miastach-gminach.

Tabela 4

Udział źródeł dochodów własnych gmin województwa lubelskiego w latach 1999–2005 (w %)

Gminy	Lata	Udział dochodów własnych w dochodach ogółem					
		ogółem	udział w dochodach podatkowych		z majątku	pozosta- łych	
			razem	w podatku dochodowym			
				od osób prawnych	od osób fizycznych		
Ogółem	1999	40,7	31,6	0,5	13,1	2,8	6,4
	2000	38,2	29,2	0,7	11,2	3,5	5,5
	2001	37,5	29,0	0,5	8,7	2,4	6,2
	2002	34,9	27,4	0,4	7,7	2,2	5,4
	2003	36,7	27,2	0,5	8,1	2,5	6,9
	2004	36,9	28,8	0,7	9,9	2,2	6,0
	2005	38,2	27,7	0,6	9,9	2,1	8,4
Miasta	1999	55,2	43,7	1,3	18,6	5,5	6,0
	2000	53,5	42,2	1,8	17,2	5,5	5,8
	2001	52,9	42,4	1,1	14,8	4,9	5,6
	2002	51,3	42,1	1,1	14,2	4,2	5,0
	2003	52,2	41,5	1,1	15,0	5,4	5,2
	2004	54,7	44,9	1,6	18,2	4,8	4,9
	2005	55,2	44,8	1,8	18,6	5,0	5,4
Miasta- -gminy	1999	39,5	30,9	0,5	13,7	3,1	5,6
	2000	39,5	28,4	0,6	11,9	2,9	4,6
	2001	35,4	27,9	0,4	9,7	2,5	4,9
	2002	33,1	27,3	0,5	8,5	1,8	4,0
	2003	34,0	27,2	0,4	8,9	1,8	5,0
	2004	37,4	29,6	0,8	11,3	1,7	6,1
	2005	39,6	28,0	0,6	11,2	1,7	10,0
Gminy	1999	35,7	27,5	0,2	11,0	1,7	6,7
	2000	35,9	24,9	0,3	8,9	3,0	5,5
	2001	32,5	24,5	0,3	6,3	1,5	6,5
	2002	29,9	22,5	0,2	5,4	1,6	5,8
	2003	32,1	22,5	0,3	5,6	1,7	8,0
	2004	30,9	23,2	0,4	6,8	1,4	6,3
	2005	32,2	22,0	0,3	6,8	1,3	9,1

Źródło: Jak w tabeli 1.

Skutki polityki podatkowej gmin

Gminy korzystały z uprawnień ustawowo im nadanych w zakresie możliwości stosowania obniżek stawek maksymalnych lub z pozaustawowych zwolnień i ulg o charakterze przedmiotowym. Na wysokość dochodów uzyskiwanych

przez gminy z podatków i opłat samorządowych w województwie największy wpływ wywiera polityka podatkowa prowadzona przez poszczególne gminy i wynikające z tego obniżki maksymalnych stawek podatków i opłat [Zeszyty Problemowe 2001]. Pozaustawowe zwolnienia oraz umorzenia, odroczenia i rozłożenie na raty, jako decyzje podjęte przez organ stanowiący gminy, miały mniejsze znaczenie. Polityka podatkowa gmin była ściśle powiązana z sytuacją gospodarczą kraju i województwa, co było szczególnie widoczne od 2001 r. Wraz z pogorszeniem sytuacji gospodarczej kraju dość znacznie wzrósł wskaźnik utraty dochodów podatkowych w stosunku do dochodów ogółem, a jeszcze wyraźniej w porównaniu do wartości dochodów podatkowych. Ta niekorzystna tendencja była wyrazem pogorszenia sytuacji finansowej płatników podatków i opłat, co zmuszało organy stanowiące gmin do obniżki maksymalnych stawek bądź podejmowania decyzji o umorzeniu należności z tytułu podatków.

Tabela 5

Skutki obniżek stawek podatków i opłat samorządowych, pozaustawowych zwolnień, ulg oraz umorzeń, odroczeń, rozłożenia na raty i zaniechania poboru w stosunku do należnych dochodów ogółem oraz w stosunku do należnych dochodów podatkowych w gminach województwa lubelskiego w latach 1999–2002 (w %)

Stosunek skutków polityki podatkowej do należnych dochodów ogółem							
Gminy ogółem	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
w tym: miasta	2,85	4,33	4,80	6,02	7,07	5,97	5,76
miasta-gminy	4,57	4,04	5,72	6,75	6,10	5,63	4,70
gminy	6,02	5,16	6,42	7,01	5,53	5,15	5,28
Stosunek skutków polityki podatkowej do należnych dochodów podatkowych							
Ogółem	14,29	14,07	16,94	19,87	17,97	17,19	17,55
w tym: miasta	6,48	9,53	10,35	12,96	15,19	13,18	12,71
miasta-gminy	13,30	12,39	16,77	19,92	18,50	17,69	15,87
gminy	18,00	16,79	20,30	23,40	19,37	19,35	20,86

Źródło: Jak w tabeli 1.

Zauważyć można korzystną, choć powolną tendencję obniżania poziomu utraconych dochodów w wyniku stosowania polityki podatkowej gmin województwa lubelskiego. Uwagę należy zwrócić na miasta, gdzie w pierwszym z badanych lat skutki polityki podatkowej obniżyły dochody ogółem o niespełna 3%, a w ostatnim badanym roku były dwukrotnie wyższe. Najbardziej stabilną politykę podatkową stosowały miasta-gminy i gminy wiejskie.

Porównując skutki polityki podatkowej gmin w odniesieniu do poziomu dochodów podatkowych, wyraźnie widoczna jest słabsza pozycja gmin wiejskich, w których należne dochody podatkowe w najwyższym stopniu zmniejszane są

w wyniku obniżek stawek, zwolnień, ulg, odroczeń i rozłożenia na raty. Gminy te w dużym stopniu obniżają stawki podatkowe, tracąc dużą część dochodów podatkowych; działania te często mają znaczenie socjalne, a nie gospodarcze.

Dotacje i subwencje

Udział dotacji w ciągu badanego okresu wahał się od 13 do około 17%. Najwyższy udział dotacji w dochodach ogółem odnotowały miasta-gminy, natomiast miasta i gminy wiejskie otrzymywały dotacje na poziomie, który plasował je na podobnym miejscu w strukturze ich dochodów.

Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost udziału w dochodach ogółem dotacji przekazywanych na zadania inwestycyjne, jednak to zjawisko zaobserwowano jedynie w miastach. Największy udział tych dotacji zanotowały miasta-gminy, a ponaddwukrotnie niższy miasta.

Największy udział w dochodach ogółem stanowiły dochody w postaci dotacji na zadania zlecone. W ciągu całego badanego okresu, jak i w poszczególnych typach gmin stanowił on dość stałą wartość.

Udział dotacji na zadania własne w strukturze dochodów gmin województwa lubelskiego podlegał w ciągu siedmiu lat wahaniom, przy czym największy wzrost nastąpił w 2000 r., kiedy udział tych dotacji wzrósł w porównaniu do poprzedniego niemal dwuipółkrotnie, a największy spadek odnotowano w 2004 r. Wahania te dla gmin poszczególnych typów były jednak zróżnicowane. Biorąc pod uwagę poszczególne typy gmin, wyraźnie widać, że dotacje na zadania własne najwyższy udział w dochodach ogółem gmin stanowią w miastach-gminach.

Udział subwencji ogólnej w strukturze dochodów gmin województwa lubelskiego wzrósł w ciągu pierwszych pięciu lat o ponad 5 punktów procentowych, osiągając ponad 50% wartości dochodów ogółem. Dysproporcje w zakresie tego wskaźnika pomiędzy gminami poszczególnych typów są dość znaczne. Subwencja ogólna najwyższy udział w dochodach ogółem stanowiła w gminach wiejskich, gdzie przekroczyła 56%. Miasta odnotowały udział subwencji ogólnej niższy od średniej wartości w gminach województwa o około 15 pkt procentowych. Po wprowadzeniu nowych zasad finansowania w formie subwencji jej udział w strukturze dochodów gmin województwa obniżył się o około 6 pkt procentowych.

Głównym składnikiem subwencji ogólnej była, niezależnie od zmian w przepisach, subwencja oświatowa, która w dochodach ogółem stanowiła około 35% i udział ten obniżył się do około 30%. Najbardziej zbliżone do średniej w województwie były udziały subwencji oświatowej w miastach-gminach. Rozbieżność w zakresie tego wskaźnika w miastach i w gminach wiejskich wynosiła około

Tabela 6

Udział podstawowych rodzajów dotacji celowych w dochodach ogółem gmin województwa lubelskiego w latach 1999–2005 (w %)

Gminy	Lata	Udział dotacji w dochodach ogółem					
		ogółem		na zadania własne	na zadania zlecone	na zadnia przejęte w drodze porozumień	ze źródeł pozabudżetowych
		na zadania bieżące i inwestycyjne	w tym inwestycyjne				
Ogółem	1999	13,02		2,22	9,43	0,54	0,83
	2000	15,85		5,21	9,48	0,31	0,85
	2001	13,51	1,72	2,78	9,89	0,29	0,55
	2002	15,10	2,52	3,81	10,48	0,21	0,60
	2003	12,26	1,70	2,30	8,76	0,26	0,68
	2004	12,83	1,43	1,50	10,36	0,21	0,69
	2005	17,28	1,44	3,84	12,27	0,25	0,93
Miasta	1999	12,88		3,07	8,76	0,51	0,54
	2000	15,24		4,02	8,78	0,59	1,86
	2001	13,02	0,79	2,80	9,10	0,40	0,72
	2002	14,2	1,22	3,52	9,85	0,43	0,39
	2003	12,31	0,92	2,81	8,41	0,47	0,62
	2004	13,38	1,28	0,78	10,91	0,45	1,23
	2005	16,61	1,56	2,41	11,80	0,45	1,95
Miasta-gminy	1999	14,43		2,86	10,19	0,54	0,84
	2000	17,12		6,12	10,24	0,22	0,54
	2001	15,17	1,83	3,56	10,73	0,39	0,49
	2002	17,08	3,02	4,36	11,75	0,19	0,78
	2003	15,23	2,78	3,85	10,00	0,30	1,08
	2004	13,32	1,03	1,30	11,19	0,21	0,63
	2005	17,43	1,18	4,23	12,50	0,25	0,46
Gminy	1999	12,74		1,77	9,49	0,55	0,93
	2000	15,78		5,43	9,56	0,23	0,57
	2001	13,30	2,02	2,59	9,97	0,23	0,51
	2002	14,95	2,84	3,78	10,40	0,13	0,63
	2003	11,59	1,71	2,26	8,60	0,18	0,54
	2004	12,54	1,57	1,89	9,99	0,14	0,52
	2005	17,47	1,45	4,22	12,37	0,19	0,69

Źródło: Jak w tabeli 1.

10 punktów procentowych. W gminach wiejskich udział subwencji oświatowej w dochodach ogółem był najwyższy spośród wszystkich typów gmin.

W czasie obowiązywania starych przepisów dochody z części podstawowej subwencji ogólnej stanowiły 10% dochodów ogółem. Tak, jak w przypadku subwencji oświatowej, najbardziej zbliżone do średnich wartości udziałów w strukturze dochodów gmin województwa odnotowano w miastach-gminach. Gminy

Tabela 7

Udział poszczególnych części subwencji ogólnej w dochodach ogółem gmin województwa lubelskiego w latach 1999–2005 (w %)

Gminy	Lata	Udział subwencji w dochodach ogółem			
		ogółem	podstawowa/ /wyrównawcza*	oświatowa	rekompensująca/ równoważąca*
Ogółem	1999	46,30	8,68	34,46	3,16
	2000	45,95	10,25	32,35	3,35
	2001	49,04	10,33	35,02	3,69
	2002	49,98	10,68	35,99	3,32
	2003	51,08	10,86	37,15	3,07
	2004	50,27	14,32	34,95	0,49
	2005	44,55	13,73	30,21	0,55
Miasta	1999	31,92	1,38	27,29	3,25
	2000	31,24	1,60	25,99	3,66
	2001	34,09	1,15	28,84	4,10
	2002	34,52	1,87	28,85	3,76
	2003	35,54	2,25	29,81	3,48
	2004	31,92	2,81	27,42	1,45
	2005	28,24	2,28	24,15	1,80
Miasta- -gminy	1999	46,03	8,26	34,57	3,19
	2000	46,96	9,73	33,79	3,43
	2001	49,46	9,64	36,03	3,79
	2002	49,80	10,01	36,40	3,39
	2003	50,78	9,94	37,58	3,26
	2004	49,26	12,75	35,09	0,74
	2005	42,93	12,16	30,13	0,63
Gminy	1999	51,39	11,32	36,95	3,12
	2000	50,87	13,39	34,26	3,22
	2001	54,17	13,69	36,94	3,53
	2002	55,19	13,77	38,26	3,15
	2003	56,33	13,93	39,50	2,90
	2004	56,59	18,50	37,42	0,11
	2005	50,30	17,87	32,23	0,11

* części subwencji w latach 2004, 2005

Źródło: Jak w tabeli 1.

wiejskie były w największym stopniu uzależnione od zasilania zewnętrznego, wyrównującego szanse rozwoju, niezależnie od sposobu i zasad stosowanych w tym celu.

Podsumowanie

Badany okres był dla gmin okresem trudnym, dokonywane zmiany miały na celu podniesienie samodzielności jednostek samorządowych [Regionalna Izba Obrachunkowa 2004]. W gminach kraju zmiany te przyniosły pozytywne skutki w postaci podwyższenia udziału dochodów własnych do poziomu 53,4% i obniżenia udziału subwencji do 31,5% w 2005 r. [Jastrzębska 2006]. Jednak dla gmin województwa lubelskiego te pozytywne zmiany nie były tak widoczne. Udział dochodów własnych dla gmin województwa był, niestety, dużo niższy od danych dla danych kraju.

W gminach w innych regionach kraju widoczne były pozytywne skutki nowej ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, zarówno w postaci wzrostu znaczenia dochodów własnych, jak i zmniejszenia obciążenia budżetów samorządowych zobowiązaniami wliczanymi do długu publicznego. Gminy województwa lubelskiego odczuły tylko negatywne skutki uboczne działania nowych przepisów [Regionalna Izba Obrachunkowa 2006]. Wahania koniunktury nie sprzyjały osiągnięciu wyższych dochodów z podatków dochodowych i wpływały negatywnie na poziom dochodów własnych, szczególnie gmin wiejskich województwa lubelskiego. Gminy te nadal charakteryzuje niski poziom samodzielności dochodowej, co wpływa niekorzystnie na możliwości ich rozwoju.

Literatura

- BORODO A.: *Samorząd terytorialny. System finansowoprawny*. Warszawa 2004, s. 125.
- JASTRZĘBSKA M.: Sytuacja finansowa jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2005, *Finanse Komunalne* 2006, nr 10, s. 17.
- Wykonanie budżetów jednostek samorządowych woj. lubelskiego w 1999 i 2000 roku, Zeszyt Problemy nr 38, Regionalna Izba Obrachunkowa w Lublinie, Lublin 2001.
- Wykonanie budżetów jednostek samorządowych woj. lubelskiego w 2001 roku, Zeszyt Problemy nr 41, Regionalna Izba Obrachunkowa w Lublinie, Lublin 2002.
- Wykonanie budżetów jednostek samorządowych woj. lubelskiego w 2002 roku, Zeszyt Problemy nr 43, Regionalna Izba Obrachunkowa w Lublinie, Lublin 2003.
- Wykonanie budżetów jednostek samorządowych woj. lubelskiego w 2003 roku, Zeszyt Problemy nr 45, Regionalna Izba Obrachunkowa w Lublinie, Lublin 2004.

Wykonanie budżetów jednostek samorządowych woj. lubelskiego w 2004 roku, Zeszyt Problematyki nr 46, Regionalna Izba Obrachunkowa w Lublinie, Lublin 2004.

Wykonanie budżetów jednostek samorządowych woj. lubelskiego w 2005 roku, Zeszyt Problematyki nr 49, Regionalna Izba Obrachunkowa w Lublinie, Lublin 2006.

Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, DzU Nr 203, poz. 1966 z późn. zm.

INCOME SITUATION OF COMMUNES FROM LUBLIN REGION IN 1999–2005

Abstract

The paper aims to analyze the income situation of communes from Lublin region. The analysis have been made for the period 1999–2005. Special attention is paid to present the situation of rural communes with comparison to other types of communes from the region. The analysis show that rural communes are in majority in Lublin region. Their both economic and financial situation are far worse than other types of communes. Accordingly they have greater financial needs in order to fulfill tasks aiming to improve living conditions of their inhabitants.